

- přijmutí příslušných legislativních a jiných opatření, včetně sankcí tam, kde jich bude třeba, které by zakazovaly veškerou diskriminaci žen;
- zavedení právní ochrany práv žen na rovném základě s muži zajišťovat prostřednictvím příslušných národních soudů a jiných veřejných institucí účinnou ochranu žen proti jakémukoli aktu diskriminace;
- zdržování se zapojení do jakéhokoli aktu nebo praktiky diskriminace žen a zajistit, aby veřejné orgány a instituce jednaly v souladu s tímto závazkem;
- přijmutí veškerých příslušných opatření pro odstraňování diskriminace žen jakoukoli osobou, organizací nebo podnikem;
- přijmutí veškerých příslušných opatření, včetně opatření legislativních, ke změně nebo zrušení existujících zákonů, předpisů, obyčejů nebo praktik, které představují diskriminaci žen;
- zrušení všech národních trestních ustanovení, jež diskriminují ženy.¹⁰⁵

9. Závěr

V Evropě, kde existuje silná politická a sociální podpora ženské rovnosti, dospěl ESD k různým závěrům při zkoumání zákonných pokusů změnit profil sektoru veřejných služeb, ve kterém dominují muži. Poslední případy, spolu s politickým závazkem, týkajícím se afirmativních akcí, nyní zopakovaným v čl. 141 Amsterodamské smlouvy ukazují, že s pomocí politických činitelů se danému konceptu znovu vrací popularita.

Podle vyjádření prof. Rychtařkové se dnešní vývoj značně podobá poválečnému období. Vývoj porodnosti na obnoveném území České republiky byl ovlivněn nepříznivými trendy v ekonomice, obtížnou

¹⁰⁵ Čl. 2 Úmluvy o odstranění diskriminace žen z roku 1979; <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/>

bytovou situací, omezenými službami a nedostatečnou sítí předškolních zařízení, přestože ekonomická aktivita žen byla velmi vysoká.

Sama považuje za alarmující hodnoty manželství a rodičovství v České republice do počátku devadesátých let dvacátého století, které vypovídají o vysokých podílech dětí narozených mimo manželství.

Tato do určité míry formální podobnost sváděla poté některé autory ke zlehčování hlubokého propadu české porodnosti a k formulaci názorů, že právě snižování porodnosti je projevem přibližování se „Západu“. Avšak na rozdíl od České republiky, na severu či západě Evropy neklesla úhrnná porodnost pod hranici 1,5 živě narozených dětí jedné ženě a zaznamenané demografické změny zde probíhaly v odlišných podmínkách.

Skutečnost je však složitější a promítají se do ní kulturní tradice, postoje a hodnotové systémy jednotlivých zemí. Velmi důležitým faktorem je ekonomická situace neprovdané matky, která má větší naději na sociální podporu jestliže ona, respektive její partner, patří do nízkopříjmové skupiny obyvatelstva.

Podle jejího názoru bylo toto téma až do konce 90. let tzv. tabu, protože se často mluvilo o sociálním inženýrství a všechno z minulosti bylo zpochybňováno. Opatření byla a jsou, na rozdíl od minulosti, testována vzhledem k příjmu a jejich hranice nejsou nastaveny tak, aby středně příjmové rodiny na tyto podpory dosáhly. Až v posledních letech, kdy porodnost extrémně klesla, se o rodinné politice začíná opět mluvit, ale ne ve smyslu podpory každého dítěte; stále jde o testování oproti příjmům. Něco se začíná dít také v oblasti bytové politiky, například pokud jde o půjčky pro mladé rodiny. Podle prof. Rychtařikové se také zatím více mluví a méně činí.

Dnes je také zřejmé, že silné populační ročníky ze 70. let měly abnormálně málo dětí. Jedna z našich nejvýznamnějších demografek také tvrdí, že v rodinné politice už existují obecné strategie EU, které ale nejsou předpisem pro členské státy. Je tedy na rozhodnutí České

republiky, zda vytvoří přátelské prostředí k dětem, jak unie doporučuje nebo ne.

Z unijních strategií bychom se ale měli poučit, protože jsou vhodné i pro naše prostředí. Za prvé se zaměřují na možnosti, jak sladit profesní kariéru a péči o dítě, to znamená na tvorbu systému restrikcí a pobídek, aby si zaměstnavatelé nevybírali pouze svobodné, bezdětné a muže. V řadě zemí už zaměstnavatel běžně buduje předškolní zařízení, nabízí flexibilní pracovní dobu, atd. Další oblastí je problematika genderu, která stále budí diskuze i v rámci EU. Výzkumy ukazují, že muži nejsou ochotni jít na rodičovskou dovolenou a podílet se na činnosti v domácnosti.

Diskutuje se otázka pozitivní diskriminace, návrhu takových rodičovských dávek, které by nebyly vypláceny, pokud by se partneři na rodičovské dovolené nestřídali. Ač se to může zdát nedemokratické, že v daných podmínkách má pozitivní diskriminace opodstatnění. Musí se vždycky vycházet z reality daného okamžiku.

Je to především o tom dát lidem možnost, aby se nedostali na „okraj společnosti“, tedy aby neměli pocit, že tím, že mají dítě, pro ně aktivní účast ve společnosti mizí. Aby byly stále nějaké možnosti, když budou iniciativní, jak situaci řešit.

Bohužel však na rozdíl od sílícího trendu v rámci EU, tzn. zvyšování počtu předškolních zařízení, ministr práce a sociálních věcí Petr Nečas, který v průběhu února 2009 zpochybnil několik let starý cíl EU, podle kterého by měl každý členský stát zajistit jesle až pro třetinu dětí, chtěl Nečas své evropské kolegy přesvědčit o tom, že návrh je nesmyslný, resp. požadoval přehodnocení tzv. barcelonských cílů¹⁰⁶.

Evropský parlament přijal v reakci na toto vyjádření člena vlády předsedající země EU nezávaznou zprávu o diskriminaci, ve které ostře kritizuje české předsednictví EU. Europoslance velmi znepokojuje, že

¹⁰⁶ http://zpravy.idnes.cz/europoslanci-kritizuji-cesko-pry-nuti-zeny-vzdat-se-prace-paa-zahranicni.asp?c=A090203_124928_zahranicni_stf/

svými návrhy nutí ženy vzdát se zaměstnání a ubírat se "přirozenou" cestou, tedy starat se o děti¹⁰⁷.

Tento spor dopadl nakonec tak, že české předsednictví s návrhem EU nesouhlasí a chtělo o zbytečnosti nařízení přesvědčit ostatní. Shoda ministrů EU však byla jasná - tzv. barcelonské cíle se měnit nebudou. Podle eurokomisaře Vladimíra Špidly se na zasedání ministrů naprostá většina zemí shodla na tom, že nemá cenu barcelonská kritéria otevírat, naopak padl i návrh je ještě navýšit¹⁰⁸.

Jak ale vyplývá z výzkumu veřejného mínění, který provedlo ke konci února 2009 Centrum pro výzkum veřejného mínění Akademie věd a jehož výzkumníci už čtvrtým rokem zjišťovali, jaká opatření by měl stát zavést, aby podpořil rodiny s dětmi.

Výzkum ukazuje, že během čtyř let mírně klesl počet lidí, kteří od státu žádají finanční podporu - ať už v podobě novomanželských půjček či snížení daní pro rodiny s dětmi.

Zato rychle roste počet lidí, kteří volají po rozšíření služeb, které by umožnily rodičům chodit do práce i starat se o rodinu. "Víc to trápí ženy - pro ně je větší počet školek a jeslí či školní družina u každé základní školy jasnou prioritou," říká autorka výzkumu Paulína Tabery.

Ještě před čtyřmi lety to tak nebylo. Počet míst ve školkách byl tehdy důležitý jen pro polovinu lidí. O čtyři roky později už se projevil babyboom¹⁰⁹.

¹⁰⁷ http://zpravy.idnes.cz/europoslanci-kritizuji-cesko-pry-nuti-zeny-vzdat-se-prace-paa-zahranicni.asp?c=A090203_124928_zahranicni_stf

¹⁰⁸ http://zpravy.idnes.cz/necas-kvoty-na-jesle-dodrzovat-nejbudeme-f01-/domaci.asp?c=A090205_183231_domaci_adb/

¹⁰⁹ http://zpravy.idnes.cz/nechceme-davky-ale-skolky-vzkazuji-rodiny-statu-fur-domaci.asp?c=A090227_100016_domaci_jw/

CO SI PŘEJÍ RODINY
Porovnání let 2004 a 2008

Zvýšení počtu mateřských škol:
2004 - 55 %, 2008 - 84 % (+29)

Zvýšení počtu jeslí:
2004 - 41 %, 2008 - 63 % (+22)

Družina u každé základní školy:
2004 - 82 %, 2008 - 86 % (+4)

Pružná pracovní doba a zkrácené úvazky pro rodiče dětí:
2004 - 92 %, 2008 - 91 % (-1)

Snížení daní pro rodiny s dětmi:
2004 - 91 %, 2008 - 88 % (-3)

Novomanželské půjčky:
2004 - 91 %, 2008 - 86 % (-5)

Zvýšení přídavků na děti:
2004 - 89 %, 2008 - 83 % (-6)

Poznámka: Respondenti mohli volit z více odpovědí Zdroj: Centrum pro výzkum veřejného mínění (1 084 respondentů).

Považuji tento požadavek za přirozený trend současné doby a jako matce skoro tříletého syna, která chce skloubit rodinu se zaměstnáním, mi nezbývá, než doufat, že Česká republika se ve své sociální politice připojí k ostatním členským státům EU.

Zvyšující počet dětí nebo také tzv. babyboom v posledních letech dokládá i níže uvedená tabulka.¹¹⁰

Živě narození

Pramen / Source: Eurostat, 04/06/2007

Na 1 000 obyvatel

Per 1 000 population

Země	1980	1990	1995	2000	2005	2006	Country
EU 27	14,0	12,4	10,8	10,6	10,4	.	EU 27
EU 25	13,8	12,3	10,8	10,6	10,5	.	EU 25
Eurozóna 13	13,1	11,6	10,4	10,7	10,3	.	Eurozone 13
Eurozóna 12	13,0	11,6	10,4	10,7	10,3	.	Eurozone 12
v tom:							incl.:
Belgie	12,6	12,4	11,4	11,3	11,2	.	Belgium
Bulharsko	14,5	12,1	8,6	9,1	9,2	9,6	Bulgaria
Česká republika	14,9	12,6	9,3	8,8	10,0	10,3	Czech Republic
Dánsko	11,2	12,3	13,3	12,6	11,9	12,0	Denmark
Estonsko	15,0	14,2	9,4	9,6	10,7	11,1	Estonia
Finsko	13,2	13,1	12,3	11,0	11,0	11,2	Finland
Francie	14,9	13,4	12,6	13,1	12,7	13,0	France
Irsko	21,7	15,1	13,5	14,4	14,7	.	Ireland
Itálie	11,3	10,0	9,2	9,5	9,5	.	Italy
Kypr	20,3	18,3	15,2	12,2	10,9	11,3	Cyprus
Litva	15,2	15,4	11,4	9,8	8,9	9,2	Lithuania
Lotyšsko	14,1	14,2	8,7	8,5	9,3	9,7	Latvia
Lucembursko	11,4	12,9	13,3	13,1	11,7	.	Luxembourg
Maďarsko	13,9	12,1	10,8	9,6	9,7	9,9	Hungary
Malta	17,3	15,2	12,5	11,0	9,6	9,6	Malta
Německo ¹⁾	11,1	11,4	9,4	9,5	8,3	8,2	Germany ¹⁾
Nizozemsko	12,8	13,2	12,3	13,0	11,5	11,3	Netherlands
Polsko	19,6	14,4	11,2	9,8	9,5	9,8	Poland
Portugalsko	16,2	11,6	10,7	11,7	10,4	10,0	Portugal
Rakousko	12,0	11,8	11,2	9,8	9,5	9,4	Austria
Rumunsko	18,0	13,6	10,7	10,7	10,2	10,2	Romania
Řecko	15,4	10,1	9,5	9,5	9,7	10,0	Greece
Slovensko	19,1	15,1	11,5	10,2	10,1	10,0	Slovakia
Slovinsko	15,7	11,2	9,5	9,1	9,1	9,4	Slovenia
Spojené království	13,4	13,9	12,6	11,5	12,0	12,4	United Kingdom
Španělsko	15,3	10,3	9,2	9,9	10,7	10,8	Spain
Švédsko	11,7	14,5	11,7	10,2	11,2	11,7	Sweden
Ostatní země							Other countries
Bosna a Hercegovina	17,2	14,9	.	.	9,0	8,8	Bosnia and Herzegovina
Chorvatsko	14,8	11,6	11,0	9,9	9,6	.	Croatia
Makedonie	21,0	18,8	16,4	14,5	11,5	.	Macedonia
Norsko	12,5	14,4	13,8	13,2	12,3	12,6	Norway
Švýcarsko	11,7	12,5	11,7	10,9	9,8	9,8	Switzerland

¹⁾ Od r. 1991 včetně býv. NDR

¹⁾ including ex-GDR since 1991

Česká republika vychází v posledních letech poměrně dobře v mezinárodním srovnání, jak dokládá i tato tabulka o celkovém přírůstku obyvatel.¹¹¹

Celkový přírůstek obyvatel

Pramen / Source: Eurostat, 21/06/2007

Na 1 000 obyvatel

Per 1 000 population

Země	1980	1990	1995	2000	2004	2005	2006	Country
EU 27	4,5	3,4	1,8	1,6	4,6	4,2	.	EU 27
EU 25	4,4	3,9	2,1	2,3	5,1	4,7	.	EU 25
Eurozóna 13	5,0	4,5	2,6	4,2	6,3	5,7	.	Euroarea 13
v tom:								incl.:
Belgie	0,8	3,9	1,2	2,4	4,7	6,3	.	Belgium
Bulharsko	3,4	11,2	-5,1	-32,5	-5,2	-5,5	-5,1	Bulgaria
Česká republika	-2,2	0,2	-1,1	-1,1	0,9	3,0	3,5	Czech Republic
Dánsko	0,4	2,2	6,7	3,6	2,5	3,0	3,6	Denmark
Estonsko	6,8	-1,8	-15,9	-3,7	-2,6	-2,1	.	Estonia
Finsko	3,4	4,8	3,5	1,9	3,2	3,6	4,1	Finland
Francie	5,5	4,6	3,2	6,4	6,0	7,6	6,1	France
Irsko	11,7	4,0	6,2	14,5	20,0	24,0	.	Ireland
Itálie	1,6	0,9	0,0	0,7	9,9	4,9	.	Italy
Kypr	9,8	25,0	16,8	10,2	25,4	22,7	15,7	Cyprus
Litva	5,3	2,2	-7,7	-7,2	-6,0	-6,5	-5,4	Lithuania
Lotyšsko	2,3	-3,7	-12,5	-7,4	-5,5	-5,1	-5,8	Latvia
Lucembursko	3,8	13,4	14,6	12,4	7,5	9,8	.	Luxembourg
Maďarsko	0,3	-0,2	-1,5	-2,1	-1,9	-2,1	-1,2	Hungary
Malta	8,7	9,8	5,3	29,1	7,0	4,2	4,1	Malta
Německo ¹⁾	2,8	8,1	3,4	1,2	-0,4	-0,8	-1,5	Germany ¹⁾
Nizozemsko	8,3	7,9	4,5	7,7	2,9	1,8	1,5	Netherlands
Polsko	9,0	3,8	0,7	-10,4	-0,4	-0,4	-0,8	Poland
Portugalsko	10,8	-2,6	2,6	6,0	5,2	3,8	2,8	Portugal
Rakousko	1,0	8,6	1,2	2,3	8,1	7,2	4,0	Austria
Rumunsko	6,7	-0,8	-2,8	-1,4	-2,4	-2,2	-2,1	Romania
Řecko	12,1	7,1	7,4	2,5	3,8	3,8	4,1	Greece
Slovensko	6,6	4,3	2,2	-3,7	0,9	0,8	0,8	Slovakia
Slovinsko	8,7	1,8	0,4	1,2	0,6	2,9	3,5	Slovenia
Spojené království	1,0	3,2	2,6	3,6	6,0	5,5	.	United Kingdom
Španělsko	10,5	1,2	2,2	10,6	16,2	16,6	16,2	Spain
Švédsko	1,8	7,4	2,4	2,4	4,0	4,0	7,2	Sweden
Ostatní země								Other countries
Chorvatsko	0,7	1,3	-38,2	-1,0	0,5	-0,2	.	Croatia
Island	10,4	8,2	3,7	15,3	10,3	21,3	25,6	Iceland
Makedonie	14,0	9,4	7,3	4,7	2,6	1,6	.	Macedonia
Norsko	3,3	3,9	4,9	5,6	6,3	7,3	8,8	Norway
Švýcarsko	5,0	12,4	6,2	5,5	6,9	5,9	6,4	Switzerland
Turecko	22,5	21,7	18,4	14,9	12,9	12,6	12,4	Turkey

¹⁾ Od r. 1991 včetně býv. NDR

¹⁾ Including ex-GDR since 1991

Domnívám se tedy, že by se mělo o problematice rovnosti mužů a žen dělat osvěta, která by se snažila změnit veřejné mínění v tom směru, že mít děti, neznamená automaticky vzdání se zaměstnání nebo aktivní společenské účasti. Samozřejmě tato tvrzení musí být podložena i konkrétními činy ze strany státu, některé možné byly v této práci nastíněny. Česká Republika by také měla aktivně podporovat akce, jako je např. „Evropský rok rovných příležitostí pro všechny“, který na letošní rok vyhlásila EU. V České republice byla její oficiální část zahájena v dubnu roku 2007 a zahrnovala sedm větších projekcí a seminářů. Cílem této akce bylo upozornit na nepřijatelnost diskriminace a přispět ke srovnání šancí. Před zahájením kampaně toto konstatoval i eurokomisař Vladimír Špidla.¹¹²

Domnívám se tedy, že Česká Republika by měla jako součást EU přijmout některé její již dnes fungující standardy a účinně je aktivizovat na našem území. Vždyť není vždy třeba ani složitých zákonných úprav.

Také studie Evropské komise *The social situation in the European Union* (2005) mezi faktory ovlivňující porodnost v jednotlivých zemích EU socioekonomická specifika, kulturní specifika a politiky zaměřené na rodinu a porodnost, zde podtrhuje role zaměstnanosti žen: v zemích, kde jsou ženy zaměstnány, ale kde neexistuje ani odpovídající podpora veřejné politiky, ani se muži nepodílejí na rodinných povinnostech, míra porodnosti má tendenci klesat. Naopak tam, kde politiky umožňují ženám skloubit zaměstnání a rodinu a muži na sebe berou část péče o domácnost, tam se porodnost zvyšuje. Tyto komentáře poukazují na potřebu státní intervence nejen formou dávek a služeb, ale i vytvoření ženám podmínek pro harmonizaci rodiny a zaměstnání.¹¹³

¹¹² „Česko zahájilo kampaň EU k rovnosti“, *Deník Metropolitní expres*, 3. dubna 2007, str. 3.

¹¹³ [http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/demografie_4_2006/\\$File/dem4_2006.pdf](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/demografie_4_2006/$File/dem4_2006.pdf)

Dovolte mi, abych svou práci zakončila slovy prof. Rychtařikové:

“Demografické události, narození, úmrtí, sňatek či rozvod se dotýkají nás všech; jsou soukromou záležitostí, a mimo úmrtí, také závisejí na osobním rozhodování jednotlivců či párů. Daří-li se dané společnosti vytvářet podmínky pro realizaci osobních přání, která jsou obvykle i v souladu s celospolečenským rozvojem bez demografické stagnace či depopulace, můžeme mluvit o šťastné cestě dané společnosti.”